

PROFIT

PODNIKATELSKÝ TÝDENÍK

BRINGIER – MEDIÁLNÍ MAGNÁT

NÁMLUVY ČESKÝCH UHLOBARONŮ

MILOVICE: VÁLKA O INVESTICE

SPECIÁL POJIŠTĚNÍ PRO PODNIKATELE

Pavel Rychetský

POKUD JE BŮH, JE TO ZLOČINEC

Rozhovor s předsedou
Ústavního soudu
o zrušených volbách,
Lisabonu a Bohu.

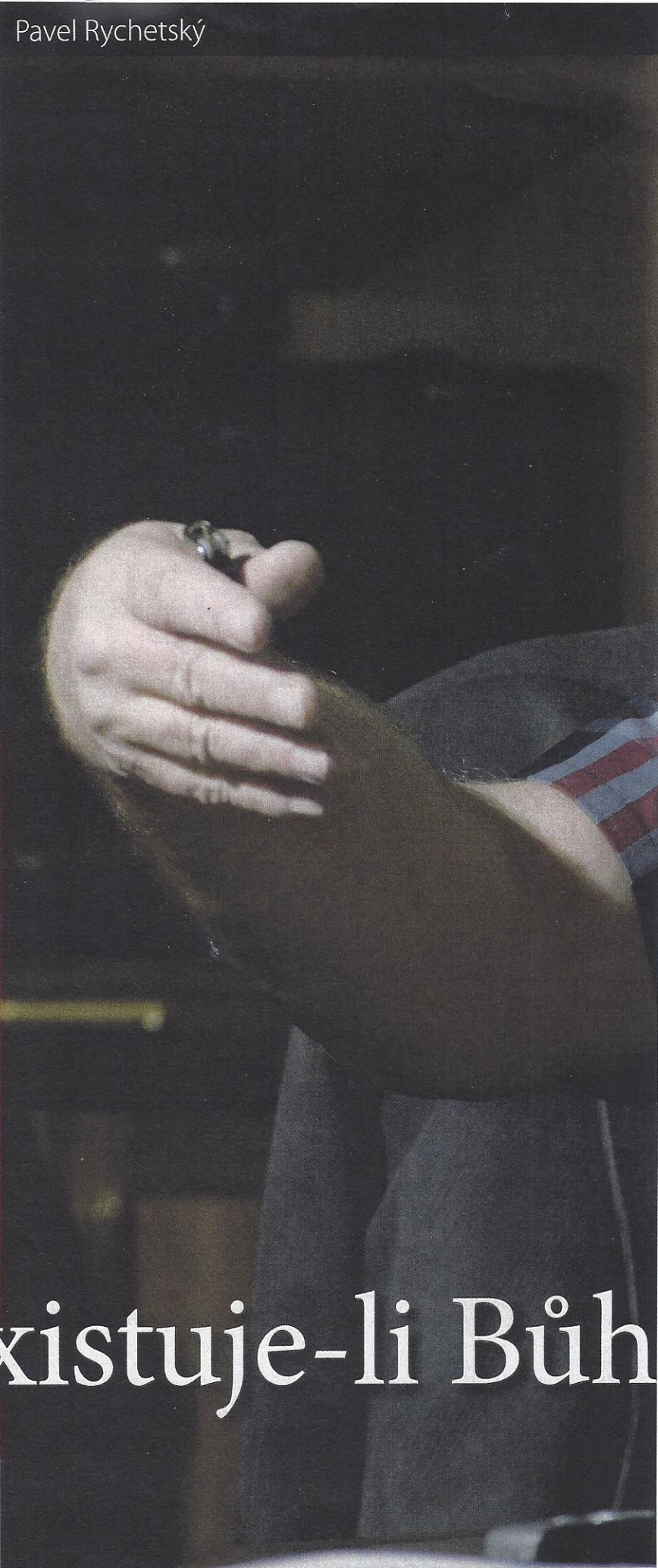

číslo 42 ■ ročník 20 ■ 19. října 2009 ■ cena 36 Kč / € 1,66 / 50 Sk ■ www.profit.cz

Bývalý politik a současný
předseda Ústavního soudu

Pavel Rychetský

je přesvědčen, že ústavu
je třeba chránit i před počiny
demokraticky zvoleného
parlamentu. V době, kdy byl
politikem, zastával názor,
že parlament může všechno.

Tento svůj názor však
po příchodu na Ústavní soud
změnil. Proč se tak stalo?

xistuje-li Bůh

e to zločinec

Celá Evropa netrpělivě očekává rozhodnutí Ústavního soudu České republiky o Lisabonské smlouvě. Vy jste předsedou toho soudu a zároveň soudcem zpravodajem ve věci senátorského návrhu na její přezkum. Jaký je to pocit?

Je pravda, že asi žádná kauza, kterou se zabýval Ústavní soud, nebyla předmětem takového zájmu celé Evropy, ale ptáte-li se, co to dělá se mnou osobně, mohu odpovědět, že nic. Prakticky všechna rozhodnutí, která náš soud vydává při kontrole ústavnosti právních předpisů, mají zásadní dopad přinejmenším na vnitřní politickou scénu. Ústavní soud má právo přezkoumat a zrušit zákon, který byl přijat parlamentem. S ohledem na tyto zkušenosti ústavních soudců si myslím, že jsou imunní vůči vnějším vlivům.

Co se děje se stížností teď?

V tuto chvíli probíhají analytické práce. Tým odborníků posuzuje námítky obsažené v senátorském návrhu. V některých případech může být jejich názor na hraně. V minulém rozhodnutí o Lisabonské smlouvě jsme takto vyhodnotili uzavírání mezinárodních smluv Evropskou unií. Tehdy Ústavní soud vyslovil názor, že takové zmocnění je na samotné hraně ústavnosti. Je totiž příliš obecné a neurčité a Brusel by si je mohl začít vykládat extenzivně.

My jsme sice řekli, že to ustanovení není samo o sobě protiústavní, ale vyhradili jsme si právo v konkrétních případech zasáhnout a prohlásit akt Unie za neúčinný pro Českou republiku – pokud by se konkrétní případ ocitl za hranou ústavnosti.

Stává se, že jste jako soudce nucen rozhodnout tak, že se vám to jako člověku nelíbí?

Je možná jakási forma schizofrenie, kdy člověk může odporovat svému vlastnímu názoru? Do okamžiku, kdy si zachováme normální duševní stav, to samozřejmě možné není. Ale každé rozhodování Ústavního soudu je posuzováním střetu dvou zájmů – téměř pokaždé musíme použít test proporcionality – to znamená položit si otázku, zda je konkrétní zásah do práv přiměřený účelu, kterého má být dosaženo. Dobrým příkladem je vyvlastňování ve veřejném

zájmu. Při našem rozhodování to nebývá tak, že je na jedné straně dobro a na druhé zlo. Na každé straně je jistá forma dobra. Tyto formy však jdou proti sobě a my musíme hledat, zda je konkrétní zásah přiměřený účelu, kterého má být dosaženo.

Česko je posledním státem Unie, kde ještě není o ratifikaci Lisabonské smlouvy rozhodnuto. Je pravděpodobné, že jsou ústavy členských států Unie ve svých základních ustanoveních natolik odlišné, aby to, co je protiústavní v jednom z nich, bylo ve všech ostatních ústavně konformní?

PAVEL RYCHETSKÝ (66)

Narodil se 17. 8. 1943 v rodině pražského advokáta. Po ukončení studií na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v roce 1966 působil na této fakultě jako odborný asistent katedry občanského práva. V roce 1990 byl jmenován generálním prokurátorem ČR, místopředsedou vlády ČSFR a předsedou Legislativní rady vlády. V roce 1996 byl za ČSSD zvolen senátorem, tím byl až do roku 2003. Od roku 2000 do roku 2001 vykonával funkci ministra spravedlnosti. Do roku 2002, kdy byl jmenován místopředsedou vlády a předsedou její legislativní rady, zastával i funkci předsedy Ústavně-právního výboru Senátu Parlamentu ČR. V srpnu 2003 ho prezident republiky jmenoval soudcem a předsedou Ústavního soudu České republiky. Je ženatý a má tři dospělé potomky.

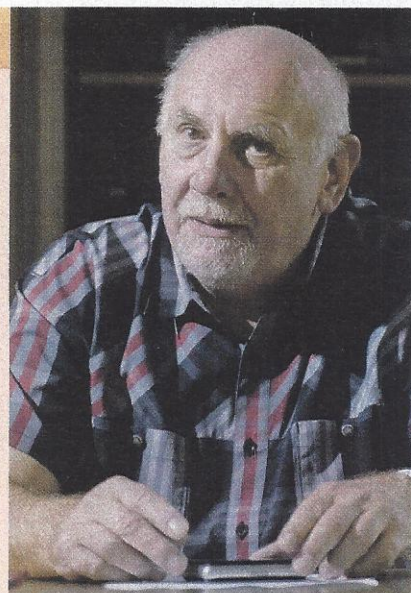
bonské smlouvy rozhodnuto. Je pravděpodobné, že jsou ústavy členských států Unie ve svých základních ustanoveních natolik odlišné, aby to, co je protiústavní v jednom z nich, bylo ve všech ostatních ústavně konformní?

Ano, je možné, že Ústavní soud řekne, že Česká republika za nezměněného stavu svého ústavního pořádku Lisabonskou smlouvu ratifikovat nesmí. Zde se ocitáme v rovině absolutních nuancí. Projekt evropské integrace jako takový není v rozporu s principy demokratického právního státu. Každou mezinárodní smlouvou se částečně omezuje svrchovanost země, která ji ratifikuje – třeba i smlouvou o poštovní unii. Každou takovou smlouvou se podřizujeme rozhodnutí nějakého společného mezinárodního orgánu, který zasahuje v případě sporů.

Lisabonská smlouva je ale výrazně odlišná. Naše země v tomto případě poprvé nemá předat jen dílčí kompetence, a to pouze z důvodu pružnosti fungování určitého systému. Poprvé se již našim přistoupe-

ním k Unii přenesly kompetence ve velmi široké oblasti, které byly tradičně vyhrazeny státnímu orgánu.

Projekt integrace je skutečně výraznou modifikací celého principu národní suverenity, jak jsme ji znali ještě v první polovině dvacátého století. Ústavní soud ve svém prvním nálezu týkajícím se Lisabonské smlouvy řekl, že nejde o to, že

by se Česká republika vzdala přistoupením k evropskému společenství svých kompetencí – jedná se jen o jejich přenos ke společnému výkonu.

Ústavní soud zrušil předčasné volby. Mnozí lidé toto jeho rozhodnutí chápou jako vítězství formy nad obsahem, jako upozornění soudu, že ústava není kus papíru. Jaké důsledky by mohl mít opačný postoj soudu?

Na jaře tohoto roku existovaly čtyři způsoby, jak rozpustit Poslaneckou sněmovnu. Parlament však čistě účelově přijal ústavní zákon, který obsahoval pátý způsob, a to navíc jen na jedno použití. My jsme, zjednodušeně řečeno, shledali, že ten zákon odporuje zákazu vyslovenému v článku devět, odstavec dvě ústavy. Toto ustanovení je odborníky označováno za materiální ohnisko ústavy. Říká, že podstatné náležitosti demokratického právního státu jsou nezměnitelné.

V tomto případě dal ústavní soud přednost naopak obsahu před for-

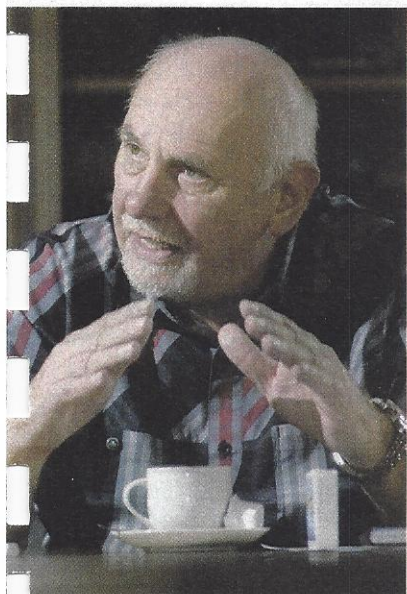
mu – tím obsahem jsou základní principy demokratického právního státu. Jsou-li v ústavě stanoveny podmínky, za kterých lze rozpustit Poslaneckou sněmovnu, a způsob, jak to lze udělat, Ústavní soud tvrdí, že toto nelze ignorovat. To znamená, že není možné si vymyslet jiné podmínky a jiný způsob a ještě navíc jen pro jednorázové použití. Ústavní soud je povinen ústavu chránit, a tak jsme ten zákon zrušili.

V roce 1997 jste jako senátor podpořil zákon umožňující rozpuštění sněmovny. Ten zákon byl v zásadě stejný jako ten, pro jehož zrušení jste letos jako soudce Ústavního soudu hlasoval. Jak se změnil váš pohled na ústavu?

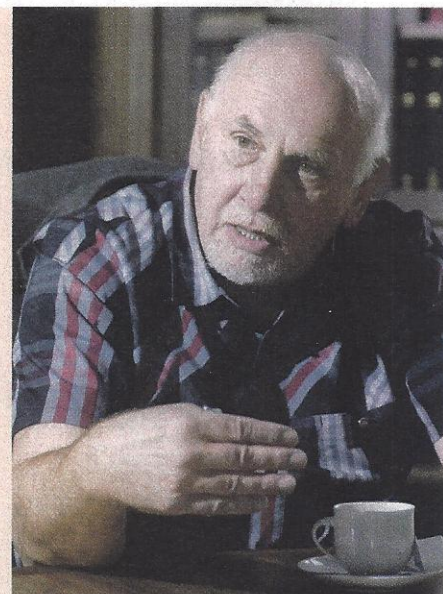
Velmi výrazně. Kauza zrušení ústavního zákona, který by umožnil rozpuštění sněmovny a tím i pořádání předčasných voleb, je toho živým důkazem. Já, stejně jako řada

zjistil, že moderní světová konstitucionalistika po negativních zkušenostech tuto doktrínu opustila a přešla k tomu, že žádný orgán státní moci není úplný suverén a nemůže mít navrch nad těmi ostatními.

Do roku 2003 jste byl politik, potom předseda Ústavního soudu. S ohledem na vztahy, které panují mezi politiky a Ústavním soudem, lze říci, že jste se

Při našem rozhodování to nebývá tak, že je na jedné straně dobro a na druhé zlo. Na každé straně je jistá forma dobra. Tyto formy však jdou proti sobě a my musíme hledat, zda je konkrétní zásah přiměřený účelu, kterého má být dosaženo.

Jaké by byly důsledky nezrušení toho zákona?

To rozhodnutí byl velmi odvážný krok. Možnost, že by Ústavní soud zrušil ústavní zákon, je naprosto výjimečná a její opakování lze považovat na dlouhá léta prakticky za vyloučenou. To rozhodnutí ale považuji za zásadní, jelikož jsme jím řekli, že nikdo v této zemi, a tedy ani parlament, není absolutní suverén, a nad všemi stojí ústava.

Kdyby Ústavní soud ten zákon nezrušil, součástí našeho ústavního systému by se nepochybně stala možnost používat tuto jednorázovou cestu změny ústavy k vyřešení vnitřních problémů na politické scéně – a pak už by se mohla podobná ustanovení, tedy ústava, ignorovat vždy.

Vy tedy říkáte, že kdyby Ústavní soud ten zákon nezrušil, měli bychom předčasné volby a asi by se žádná katastrofa nestala, ale vznikl by tak nebezpečný precedens – a teprve to, nikoliv nezrušení této konkrétní protiústavní normy by byl problém?

Ano, vzniklo by tak cosi jako ústavní zvyklost a Ústavní soud respektuje ústavní zvyklosti.

placená inzerce

generací právníků přede mnou, jsem byl vychováván v duchu Velké francouzské revoluce. To znamená, že jsem byl přesvědčen o tom, že parlament je suverén a nejvyšší orgán státní moci.

V tom vás utvrdí už prvních čtyřiačtyřicet hodin pobytu v parlamentu. Všichni naši poslanci jsou přesvědčeni o tom, že parlament může všechno. Ve stejném přesvědčení jsem žil až do svého příchodu na Ústavní soud i já. K této víře se totiž vychovávají nebo přinejmenším vychovávali studenti českých právnických fakult. Tady jsem

postavil na opačnou stranu barikády. Kde vám je či bylo lépe?

Každá práce má svá pozitiva i negativa, můj pocit je ale jednoznačný. Ministr je sice absolutním pánem ve svém rezortu, jen vyslechne poradce, ale nakonec rozhoduje sám, přesto je mi mnohem milejší postavení soudce, jehož hlas je jenom jedním z patnácti. Ne však proto, že by to znamenalo nižší míru odpovědnosti, rozhodnutí ústavního soudu jsou konečná a nezrušitelná, takže míra odpovědnosti je zde v jistém smyslu ještě větší. Práce ústavního soudce je specializovanější, nedělám nic jiného, než že chráním ústavu – to je ten důvod.

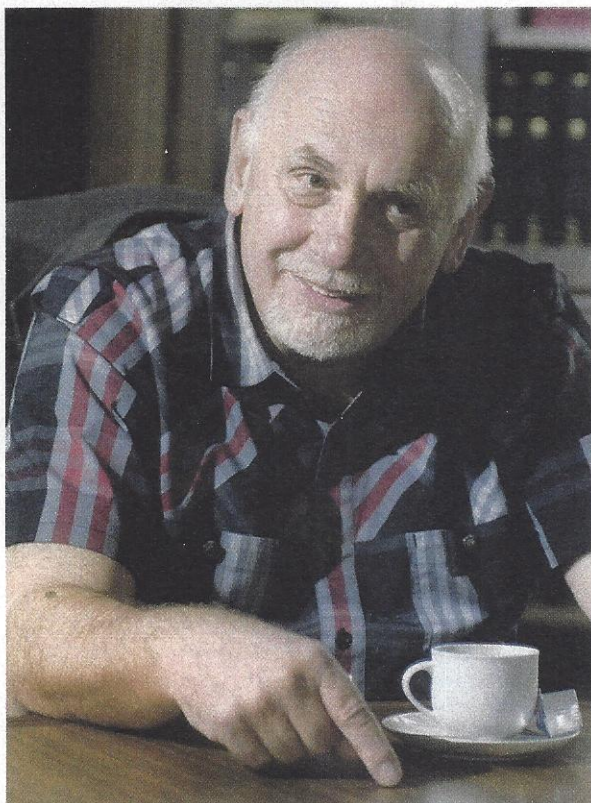
Jak se vám jako bývalému politikovi daří být apolitický?

Lehce. Léta, kdy jsem byl v politice, pro mě byla v jistém smyslu strádáním. V politice jsem byl proto, že to byla jediná cesta, jak se věnovat tvorbě právních předpisů. Chcete-li mít vliv na právní řád, musíte vstoupit do politiky. Já jsem se ale vždycky cítil být především právníkem, ne politikem.

V čem spočívá práce politika?

Politika je uměním kompromisů. To samo o sobě není negativní, je to naopak největší

deviza kultivované politiky. Po roce 1989, v době federace, okolnosti politiky nutily ke kompromisu, k dialogu – a ten dialog se dařil. Po rozpadu Československa přišlo období konfrontace, období, kdy politika začala fungovat na principu nulové tolerance a začalo se uplatňovat pravidlo vítěz bere vše. To ale politiku degraduje. Samotný termín nulová tolerance je v politice absolutní zločin – povinností politika je hledání minimálního společného základu. Politikové mají stát tvořit, nikoliv bořit.

Chodíte k volbám?

Po listopadu 1989 jsem vždycky chodil k volbám. Záměrně používám minulý čas, protože začínám mít pocit, že budu mít problém jít k volbám, které jsou před námi.

Protože nevíte, koho byste volil?

To je jedna z možných odpovědí, druhá je, že vím, koho volit nechci – a nikdo jiný nekandiduje.

Co si myslíte o naší politické kultuře?

Samozřejmě jsem rád, že ten odporný minulý režim padl, jsem rád, že žijeme v demokratické společ-

nosti, ale nemohu nevidět, že za dvacet let zbyly z původního nadšení trosky. Demokracie, kterou jsme po listopadu 1989 vytvořili, místo toho, aby se zkultivovala, zdegenerovala. Víím, že to není české specifikum, ale celoevropský problém – období výrazných osobností, které společnosti vtiskly jisté morální hodnoty, je nenávratně pryč.

Co je podle vás příčinou tohoto stavu?

Má asi řadu příčin, ale jedna z nich je do očí bijící – zdegenerovaly politické strany. Ještě v první polovině minulého století byly masové, a tudíž musely fungovat demokraticky, na principu přirozeného výběru, vygenerovaly tak nejsilnější osobnosti, které mohly principy demokracie přenášet dál do společnosti. Dnes žijeme ve světě hermeticky uzavřených politických stran. Jsou to vlastně kluby, které mezi sebe nechtějí pustit žádné osobnosti zvnějšku – výjimkou jsou jen případy nouze. Myslím si, že taková nouzová situace byla i příčinou mého návratu do politiky v roce 1996. Kdyby daly strany na své kandidátky skutečné osobnosti, třeba šéfa porodnického oddělení nebo ředitelku knihovny, stávající členové strany v místě by byli vystaveni nebezpečí, že přijdou o své hlasy, protože je tato konkurence přeskochí. Kvůli strachu z té ztráty strany zdegenerovaly na hermeticky uzavřené spolky, v nichž nefunguje přirozený výběr.

Co si myslíte o tvrzení, že každý národ má takové vůdce, jaké si zaslouží?

Ten bonmot je do jisté míry pravdivý, ale nesmíme zapomínat na to, že národ si může vybrat jen mezi těmi kandidáty, kteří mu jsou k výběru nabídnuti. A ten výběr se neustále zužuje.

Myslíte si, že naději by mohly skýtat nově vznikající strany?

Já samozřejmě nejsem žádný odborník, ale myslím, že tudy cesta nevede. Cesta k demokracii vede přes nabourání stávajícího politického systému. Období mnoha malých stran už máme za sebou. Naše politická scéna je již natolik stabilizová-

na, že se nezmění. Proto je třeba změnit vnitřnosti těch stran. Pokud je nějaká naděje na změnu, pak spočívá v kultivaci stávajících politických stran. A cesta k té kultivaci vede skrze jejich otevřenost.

Považujete své členství v komunistické straně za chybu?

Můžeme to tak nazvat, ale spíš bych použil slovo omyl. Do komunistické strany jsem vstupoval, když mi bylo třiačtyřicet let, v roce 1966. To znamená v době, kdy se o dosavadních zločinech komunismu vědělo všechno, jenže to byla zároveň doba, kdy k jedinému viditelnému společenskému pohybu a snahám o nápravu docházelo v rámci strany. Tenkrát se zdálo, že ve straně je možné dosáhnout nápravy. Slovo omyl používám proto, že okupace ukázala, že režim byl nereformovatelný, nebyl totiž náš, byl imputován zvenku.

Proč má Česko svou komunistickou stranu stále tak rádo?

Pád komunismu měl v Československu úplně jiné základní příčiny než v ostatních zemích východního bloku. V těch vyšli lidé do ulic z hlady. Československo bylo díky své předválečné minulosti zemí, kde pád komunismu nebyl důsledkem vzpoury žaludků, ale vzpoury ducha. Ten vepřový řízek měli v neděli k obědu všichni – až do posledního dne režimu. Lidé šli do ulic proto, že chtěli svobodu. Ne kvůli materiální nouzi, ale kvůli duchovní nouzi. Ekonomická transformace pak u nás vytvořila propastné sociální rozdíly.

Domníváte se, že jsou vztahy mezi českou zákonodárnou, výkonnou a soudní mocí a Ústavním soudem vyvážené? A vzájemný respekt dostatečný?

Domnívám se, že systémově jsme na správné cestě. Ale chybí nám úcta k autoritám. My si, na rozdíl od jiných institucí, nemůžeme najmout exekutora a vynutit splnění povinnosti. Všechna naše rozhodnutí se vykonávají jen díky nějaké odborné a morální síle. Nikomu nemůžeme dávat pokuty, nebo ho jinak nutit k nějakému plnění.

Instituce se ale postupně učí naše rozhodnutí respektovat, proto-

že vědí, že když to neudělají, jejich neochota se jim dřív nebo později vrátí v podobě dalšího zrušeného aktu. Jednou jsem řekl, že Ústavní soud nikdy nebude miláčkem politiků – a myslím, že to platí i ve vztahu k jiným institucím. Ale to je přirozené.

Těšíte se na nový občanský zákoník?

Potřebujeme jej nutně, současná situace není dlouhodobě udržitelná. Návrhu nového občanského zákoníku by ale prospěly jisté úpravy. Je nepochybně výborný, ale příliš rozsáhlý.

Kolik podání dojde ročně na Ústavní soud? Kolik z nich soud odmítne?

Základní činností Ústavního soudu je posuzování ústavnosti právních norem – my řešíme řádově osmdesát takových návrhů ročně. Nejmasovější položkou naší kompetence jsou ale individuální ústavní stížnosti. Těch je k Ústavnímu soudu podáváno každý rok okolo tří tisíc dvou set. Lze říci, že devadesát pět procent těchto žádostí senáty odmítají jako neopodstatněné bez jednání – tedy bez účasti stran. Pět procent se rozhoduje většinou vyhovujícím nálezem. S těmi

pěťadvadesáti procenty stížností je ale v podstatě stejně práce jako s těmi, jimž se vyhová. Devadesát pět procent energie věnujeme zdůvodňování toho, proč nesoudíme.

Individuální stížnosti jsou zpravidla umožněny jen občanům v zemích s dlouhou totalitní minulostí. Soudce z těch dob totiž nebylo možné jenom tak vyhodit – někdo soudit musel, lidé ale soudcům z minulého režimu nevěřili – a tak jim byla dána ochrana Ústavního soudu. Dneska už je to asi zbytečné, nevím... Ale jedno vím určitě – takhle už to zůstane navěky. Občanům nemůžete vzít z ústavy komfort, který jednou dostali.

Co je hlavním problémem české justice?

Celková krize dnešní společnosti. To, že jsme ztratili společný systém hodnot. Problém spravedlnosti ve vyspělých zemích je všude stejný. Má dva aspekty – nepřiměřenou délku soudního řízení a nejednotnost, nepředvídatelnost rozhodnutí. To je způsobeno bezmocností moderní poválečné společnosti.

Před válkou existoval jakýsi nepsaný, všemi akceptovaný vzorec pravidel chování.

Většinu věcí, které dnes řeší soudci, řešili jiní lidé, pan starosta, pan farář – prostě někdo jiný. Po válce ale společnost skončila v totálním rozkladu, přišla o systém obecně uznávaných pravidel a hledala nějaké východisko. Našla je v nezadatelných lidských právech a svobodách. Nic jiného, co by mělo nějakou morální hodnotu, prostě nebylo po ruce. Společnost ale věděla, že tento systém sám o sobě fungovat nebude – a tak svěřila dohled nad ním soudům. A ty jsou dnes zahlceny. Soudy dnes soudí všechno, a proto soudí dlouho.

Kde se stala chyba?

Já tvrdím, že to je důsledek druhé světové války, holocaustu. Evropský systém hodnot byl především systém křesťanský. Může někdo věřit v Boha po tom, co šly miliony lidí do plynu, a on nezasáhl? Základem křesťanské víry je víra v to, že Bůh je všemohoucí – ale pokud to tak je, tak je Bůh největší zločinec. Proto se rozpadl systém hodnot, protože byly plynové komory.

Vy v Boha nevěříte?

Ne.

PETRA SÝKOROVÁ

placená inzerce

ZRYCHLETE SVOU PRÁCI

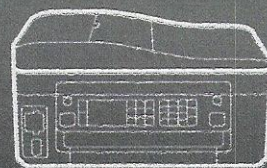
0 – 38 STRÁNEK ZA 60 SEKUND

Nižší náklady, vyšší rychlost a všestrannost pro vaši firmu – tiskárna Epson Stylus Office BX610FW 4-v-1. Tiskněte, kopírujte, skenujte a faxujte s elegantní tiskárnou s velkokapacitními samostatnými zásobníky inkoustu. Získáte nízkonákladový tisk na běžný papír v kvalitě srovnatelné s laserovým tiskem přes rozhraní Wi-Fi nebo Ethernet. Díky LCD displeji s úhlopříčkou 6,3 cm a automatickému podavači dokumentů na 30 listů je zařízení obzvláště vhodné i pro ty nejvytíženější kanceláře.

Více informací naleznete na stránkách www.epson.cz.

Distribuce v ČR: **ATComputers** **eDsystem.czech** **SWS** **Tech Data**

Distribuce v SR: **bgs** **eDsystem**

EPSON
EXCEED YOUR VISION